

1. Obiekt

Fort V "Włochy"

Twierdza Warszawa

2. Czas powstania

po 1883

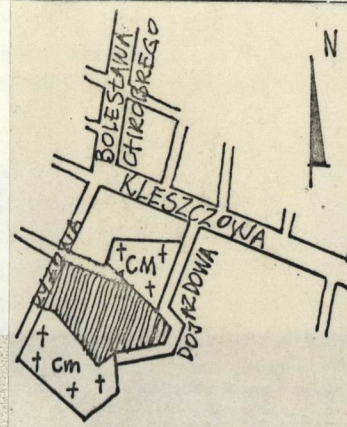
3. Miejscowość

nr hipoteczny WARSZAWA-WŁOCHY

11. Zdjęc.a, plan sytuacyjny, rzuty

SYTUACJA

DOJAZD DO FORTU
OD STRONY KOSZAR

4. Adres pomiędzy ulicami:
Ryżową, Fasolową i Dojazdową

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo m.st. Warszawa

gmina Włochy Ochota

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Włochy k/ Warszawy

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975

województwo m.st. Warszawa

powiat Ochota

8. Właściciel i jego adres

Warszawska Spółdzielnia Ogrodnicza.Zakład Detalu.ul.Wiktorska 91 a.

9. Użytkownik i jego adres

1. Warszawska Spółdzielnia Ogrodnicza Zakładu Detalu ul. Fasolowa.

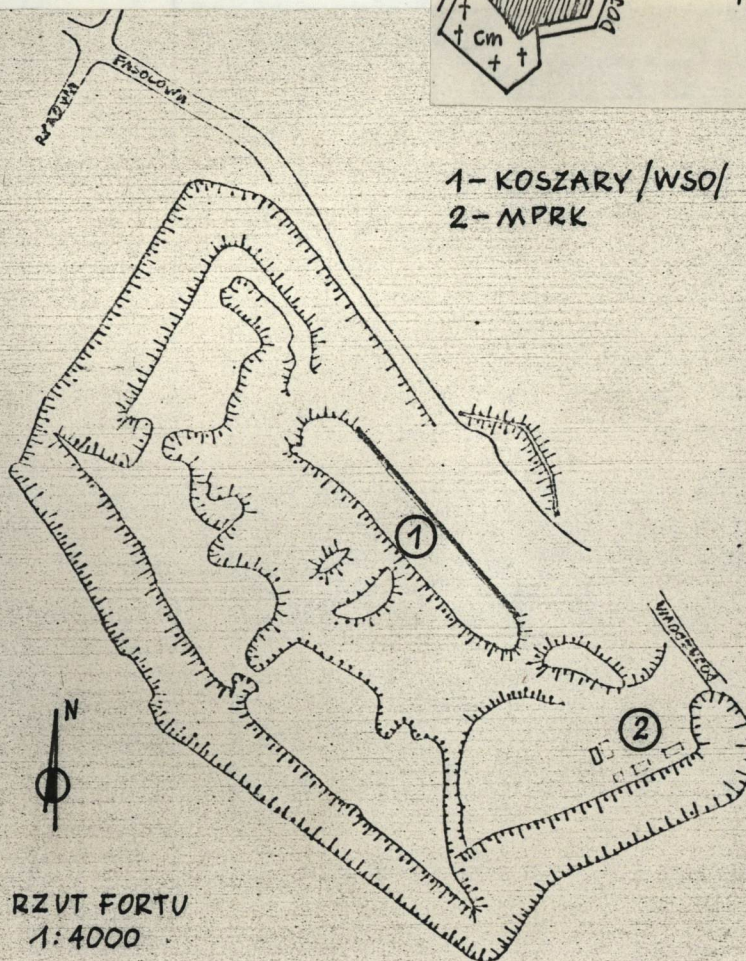
2. Miejskie Przedsiębiorstwo Robot Kanalizacyjnych. ul. Dojazdowa

10. Rejestr zabytków

Nr. data

WIDOK NA DZIEDZINIEC FORTU

autor zdjęć
data wykonania
miejsce przechowywania negatywów

RZUT FORTU
1:4000

Fort zaczęto wznosić w r. 1883 pod kierunkiem płk Vernaëdera. Ważny element obronny zachodniego odcinka twierdzy w zewnętrznej linii fortów. Położony na płaskim, nieobronnym terenie ryglował linię kolejową, tu rozdwarzając się na Wiedeńską i Bydgoską.

W 1913 r po kasacji twierdzy wysadzono budowle obronne. W okresie okupacji kazamaty zamieszkiwała okoliczna ludność. Obecnie kazamaty użytkowane są przez spółdzielnię ogrodniczą, a południową część fortu zajmuje przedsiębiorstwo komunalne.

Jeden z wcześniejszych typów fortów o dość głębokim narysie, wysokich wałach artyleryjsko-piechotnych z szerokim przedpiersiem; fosa broniona z kaponier skarpowych, dojazd osłaniał rawelin w szyi.

W architekturze ceglanych koszar szyjowych występuje dość bogaty zgeometryzowany detal eklektyczny.

Sytuacja obiektu. Położony w zewnętrznej linii fortów twierdzy warszawskiej, w odległości ok. 8-9 km na południowy-zachód od środka miasta pomiędzy ulicami Ryżową, Fasolową i Dojazdową. Od północy i południa - cmentarz.

Materiał i technika. Wały forteczne i rawelin w szyi - ziemia porośnięta trawą. Fosa prawdopodobnie wodna. Budynek koszarowy ceglany, sklepiony kolebkowo, kryty ziemią. Kaponiery, poterny i kazamaty przy poternach - betonowe. Drogi dojazdowe i dziedziniec przed koszarą gruntowe, utwardzone.

Bryła i plan. Fort na rzucie spłaszczzonego pięcioboku.

W czole i barkach, dość wysoki, wał artyleryjsko-piechotny o szerokim przedpiersiu, w szyi przechodzący w piechotny - niższy i węższy. Na osi w szyi koszar na rzucie prostokąta, ukryte w nasypie ziemnym. Z koszar, na osi wyjścia poprzez poternę na dziedziniec fortu - osłonięte z boków niewielkimi wałami. Z dziedzińca bezpośrednio wyjście na wały oraz poternami do kaponier. Przy wejściu do potern istniały prawdopodobnie zespoły kazamat. Całość otoczona fosą bronioną ze skarpowych: kaponiery głównej w osi czoła oraz dwóch półkaponier, betonowych. W sąsiedztwie półkaponier i kaponiery głównej fosa rozszerzała się. Na zewnątrz fosy w szyi na osi fortu, trójkątny rawelin z fosą, ziemny z betonowymi kazamatami /lub kaponiera/ broniący wjazdu do fortu. Wokół fosy glasis. Dziedziniec fortu i koszar położone o kilka metrów niżej od poziomu otaczającego fort terenu. Do koszar doprowadzone są instalacje: elektryczna i wodna, a do bazy przedsiębiorstwa komunalnego: elektryczna i wod.-kan.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa ok. 8 ha	16. Przeznaczenie pierwotne fort wojskowy	17. Użytkowanie obecne magazyn przetworów warzywnych, baza przedsiębiorstwa meliora- cyjnego, w części nieużytkowany
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja W początku lat 70 w lewym barku fortu istnieje już baza przedsiębiorstwa melioracyjnego z zabudową barakowo-magazynową: część fortu zasypana, wał zniwelowany. W latach następnych przedsiębiorstwo dalej niweluje teren pod składowiska. W grudniu 1983r stwierdzono zasypywanie, przez osoby z zewnątrz, fosy przy zjeździe do koszar. Na dziedzińcu przed koszarami spółdzielnia ogrodnicza zlokalizowała kilka tymczasowych wiat magazynowych.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Fort częściowo zniszczony, generalny narys czytelny. Wał artyleryjsko-piechotny zniszczony w lewym barku, dalej zniekształcony, lecz czytelny, kształt korony wału zatarty. Wał piechotny u szyi zachowany w zniekształconej formie. Koszary zachowane dość dobrze, widoczne niewielkie naprawy i przemurzenia w elewacji. Nakrywający nasyp w kilku miejscach trochę naruszony. Wały osłaniające wyjście z poterny na dziedziniec czytelne. Poterny prowadzące do kaponier, kazamaty przy wejściach do potern i kaponier wysadzone - widoczne wyrwy w wale i fragmenty betonowych konstrukcji. Fosa całkowicie zasypana w lewym barku, częściowo /wyraźne zwężenie/ w sąsiedztwie kaponier i w szyi przy wjeździe. W czole dno i stoki fosy rozjeżdżone przez motocrosovców. W wielu miejscach wały i fosa porośnięte są krzewami, a w szyi drzewami. Zarys rewalinu słabo widoczny; zachowały się fragmenty betonowych kazamat. Współczesne instalacje sprawne.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie 1. Powstrzymać dewastację fortu poprzez wydanie i egzekwowanie zakazu niszczenia wałów i zasypywania fos. 2. Oczyszczyć fosy z dzikiej zieleni i śmieci i uporządkować teren. Stopniowo likwidować szpeczącą, prowizoryczną zabudowę.			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

22. Bibliografia

1. A. Gruszecki, Twierdze rosyjskie na ziemiach polskich,
w: Studia i Materiały do Historii Wojskowości, XII, cz. 1, 1966;
2. A. Gruszecki, Problemy fortyfikacji rosyjskich Warszawa;
w: Rocznik Warszawski, 1966;
3. J.L. Jastrzębski, Rosyjska fortyfikacja stała na ziemiach polskich w: Przegląd Wojskowo-Techniczny, 12, 1932;
4. L. Królikowski, Twierdza "Warszawa" - Zarys Historii m.p. u Stołecznego Konserwatora Zabytków, 1983.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

1. "Denkschrift über die polnische Landesbefestung" Berlin 1941. Plan twierdzy "Warszawa".
2. Podkłady geodezyjne terenów W-wy w skali 1:5000, w Biurze Planowania Rozwoju Warszawy 1980r.
3. Fotografie wykonane przez C. Głuszkę w 1982r

25. Wypełnił

mgr inż. arch.
Cezary Głuszek
grudzień 1982 r

26. Sprawdził

doc.dr Andrzej Gruszecki

1. Miejscowość

WARSZAWA - WŁOCHY

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Fort V Włochy

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub r

SCHEMATYCZNY UKŁAD FORTU
/wg. Jastrzębskiego/

a - wał bojowy
b - fosa

1a - koszary sztyjowe

1b - wały chroniące wyjście

2a - kazamaty kaponiery głównej

2b - poterna

2c - kaponiera główna

3a - kazamaty kaponier barkowych

3b - poterna

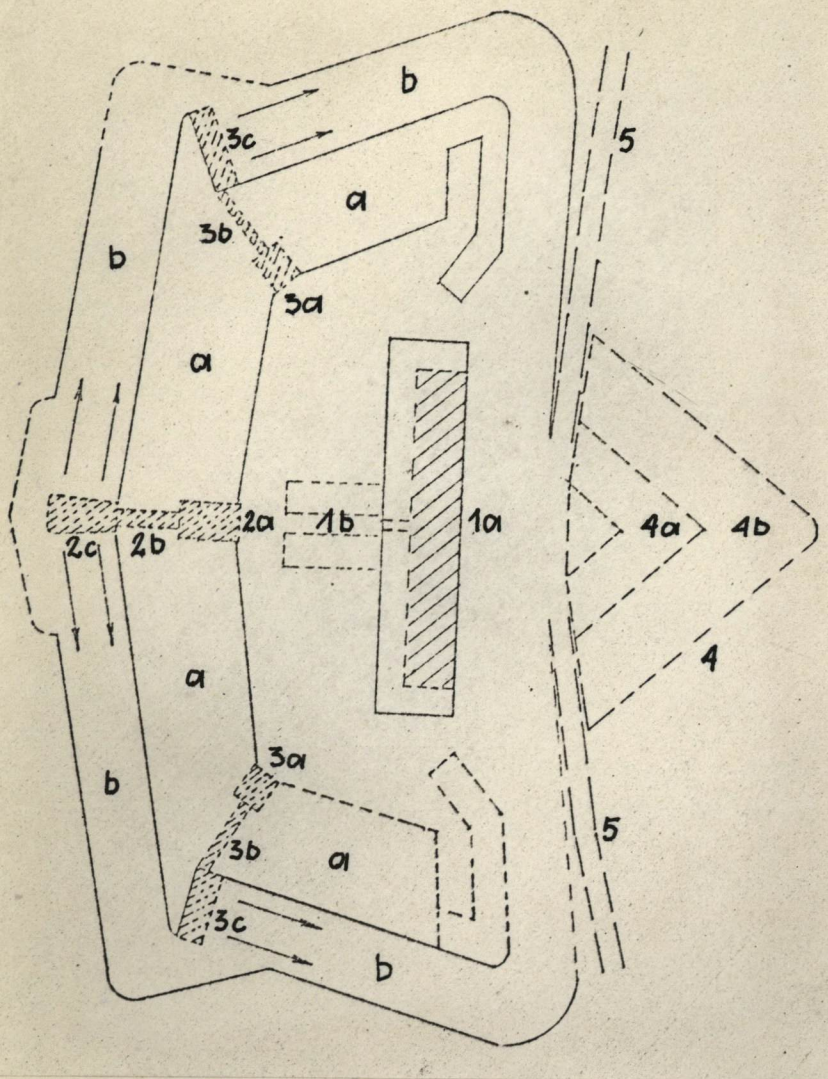
3c - kaponiery barkowe

4 - rawelin osłaniający szyję

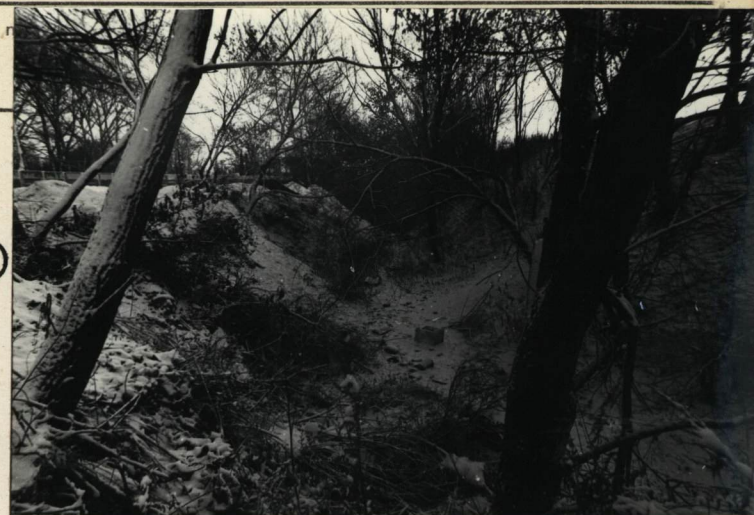
4a - wały rawelinu

4b - fosa

5 - dojazd do fortu

①

②

③

OPIS FOTOGRAFII

- 1 - Fosa w szyi w pn. części f.
- 2 - Widok fosi i miejsca wysadzonej kaponiery w pn. barku f.
- 3 - Widok wysadzonej kaponiery barkowej i fosi pn. czoła f.

Wkładkę założył: Cezary Głuszek XII.1982 r.

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

Jedn. Wyd. Akcyd. Olsztyn zam. 1299/78
OZGraf. ZP. Ostroda zam. 1040 n. 20000

1. Miejscowość

✓ WARSZAWA-WŁOCHY

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

✓ Fort V "Włochy"

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

①

②

③

④

⑤

OPIS FOTOGRAFII

- 1-Widok na dziedziniec fortu od strony czoła
- 2-Widok na pn. bark fortu od strony szyi
- 3-Widok na pn. bark fortu od strony czoła
- 4-Widok na pn. część dziedzińca
- 5-Fosa pn. barku

Wkładkę złożył: Cezary Głuszek XII.1982 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

Jedn. Wyd. Akcyd. Olsztyn zam. 1299/78
OZGraf. ZP. Ostróda zam. 1040 n. 20000

Wzór ODZ 1978 r.